

บทที่ 7 วิธีพิจารณาความอาญา (Criminal Procedure)

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกาก็มีลักษณะเหมือนกับกฎหมายประเทศอื่น กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่ควบคุมกระบวนการที่รัฐบาลนำตัวผู้กระทำความผิดมาพิจารณาพิพากษาลงโทษ เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจค้นหาว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ การหาพยานหลักฐานอันเป็นปฏิกิริยาต่อผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิด การเสนอพยานหลักฐานและการชี้ขาดความรับผิดชอบทางอาญา และถ้าหากศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดจริงก็ต้องมีการกำหนดโทษ

หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาส่วนใหญ่มาจากรัฐธรรมนูญ ทั้งในระดับสหรัฐและระดับมลรัฐ รัฐบัญญัติ ระเบียบปฏิบัติของศาล คำพิพากษาของศาล และท้ายที่สุดได้แก่หลักกฎหมายคอมมอนลอว์

วัตถุประสงค์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1. เพื่อให้การวินิจฉัยลงโทษการกระทำความผิดมีความแน่นอนและเชื่อถือได้ หลักวิธีพิจารณามีจุดมุ่งหมายที่จะไม่ให้คนบริสุทธิ์ต้องถูกลงโทษ ดังคำกล่าวที่ว่าปล่อยคนผิดสิบคนดีกว่าที่จะให้คนบริสุทธิ์หนึ่งคนต้องรับโทษ ดังนั้น หลักการต่างๆ ที่วิวัฒนาการขึ้นมาเพื่อให้เกิดการพิจารณาคดีอาญาเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ ตัวอย่างสำหรับหลักการในข้อนี้ได้แก่การที่ศาลจะพิพากษาว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดนั้น ฝ่ายอัยการจะต้องเป็นผู้พิสูจน์จนเป็นที่ปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดจริง การที่จะต้องมีพยานหลักฐานบางอย่างจึงจะลงโทษผู้กระทำความผิดได้ เช่น คำรับสารภาพ ทำให้การของผู้ร่วมกระทำความผิด เป็นต้น การที่จะต้องดำเนินการพิจารณาในศาลโดยเปิดเผย การยอมให้จำเลยเผชิญหน้าผู้กล่าวหาและมีโอกาสซักค้านพยาน

2. เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ในระยะไม่กี่ปีที่ผ่านมา มีการเน้นเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด⁽¹⁾ มากขึ้น ทั้งนี้เป็นผล

⁽¹⁾ คำว่า ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด หรือ จำเลย จะใช้คำว่า accused หรือ defendant แทนกันก็ได้

เนื่องจากการแปลบทบัญญัติการรับรองและคุ้มครองสิทธิของราษฎรอย่างกว้างขึ้นกว่าเดิม เช่น สิทธิของจำเลยที่จะต้องมีทนายความเป็นผู้ช่วยเหลือจำเลยทุกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาความอาญา สิทธิของผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดจะได้รับการไต่สวนอย่างรวดเร็ว และการอนุญาตให้ประกันตัว สิทธิส่วนตัวที่จะไม่ให้ใครมาล้วงละเมิด และการปลอดจากการค้นหรือยึดโดยปราศจากเหตุผลอันควร

3. เป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพในการบังคับการตามกฎหมาย หลักวิธีพิจารณาความอาญาเท่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้แสดงให้เห็นถึงความมีประสิทธิภาพในการบังคับการตามกฎหมายเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษอันเป็นการคุ้มครองส่วนได้เสียของสังคม เช่น หลักเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลในคดีอาญา หลักเกี่ยวกับการฟ้องผู้ต้องหาโดยมีคณะลูกขุนใหญ่เป็นผู้ชี้ขาดว่าสมควรจะฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลหรือไม่ หรือเป็นการฟ้องโดยอัยการเสนอคำฟ้องต่อศาลโดยตรง

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา นับว่าได้รับการกระทบกระทั่งจากคำพิพากษาของศาลสูงสหรัฐเสมอ ทั้งนี้ เพราะศาลสูงสหรัฐมีอำนาจควบคุมดูแลการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับความผิดทางอาญา⁽¹⁾ ด้วยทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความส่วนใหญ่เป็นลายลักษณ์อักษร และแตกต่างกันไปตามแต่ละมลรัฐ หลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับต่าง ๆ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฟิลด์ (Field's code of criminal procedure) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความตัวอย่าง (Model Code of Criminal Procedure) ของสถาบันกฎหมายอเมริกัน (American Law Institute) ที่ร่างขึ้นในปี ค.ศ. 1930 ก็ดี ไม่ประสบความสำเร็จในการเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่าที่ควร และหลักวิธีพิจารณาความอาญาที่ศาลสูงประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1946 ก็ไม่สู้มีผลต่อกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละมลรัฐ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละมลรัฐจึงมีความแตกต่างกันไม่เพียงแต่ในเรื่องเขตอำนาจศาลเท่านั้น แต่ยังมีความแตกต่างกันในความร้ายแรงของความผิดด้วย อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้แก่การลงโทษผู้กระทำความผิดอาญา ส่วนความเสียหายต่อส่วนบุคคลนั้นจะต้องฟ้องร้องกันเป็นคดีแพ่งแยกต่างหากออกไป

ต่อไปนี้จะพูดถึงกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาสำหรับความผิดร้ายแรง ส่วนความผิดที่ไม่ร้ายแรงนั้นมีวิธีพิจารณาที่รวบรัดกว่า

การพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกานั้นมีลักษณะเป็นแบบกล่าวหา (accusato-

(1) McNabb v. Mallory, 318 U.S. 332 63 S. Ct 608, 87 L. Ed. 819 (1943)

ry) ซึ่งอัยการเป็นผู้มีบทบาทมาก อันแตกต่างกับการพิจารณาแบบไต่สวน (inquisitorial) ซึ่งผู้พิพากษามีบทบาทมากในการพิจารณาคดี คู่ความในคดีอาญาได้แก่อัยการซึ่งอาจเป็นเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งหรือได้รับการเลือกตั้งก็ได้ อีกฝ่ายหนึ่งได้แก่จำเลยซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด จำเลยในคดีอาญาของสหรัฐอเมริกาไม่นับว่าได้รับการคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญอย่างมาก ถ้าอัยการดำเนินการโดยมิชอบก็ดี หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติต่อผู้ต้องหาโดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ศาลอาจยกฟ้องของอัยการปล่อยให้จำเลยพ้นความผิดไปก็ได้

นอกจากอัยการโจทก์และจำเลยแล้ว ยังมีผู้พิพากษาและลูกขุนซึ่งเป็นคนกลางที่จะวินิจฉัยชี้ขาดคดี

ขั้นตอนแรกของคดีอาญาได้แก่การจับกุมตัวผู้กระทำความผิดโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุมผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิที่เขามีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเสมอ ทั้งเป็นไปตามหลักที่วางไว้ในคดี มิแรนด้า กับ อริโซน่า⁽¹⁾ (Miranda v. Arizona) ดังนี้คือ “ก่อนที่จะสอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องเตือนผู้ต้องห่าว่าเขามีสิทธิที่จะอยู่เงียบๆ ไม่ต้องให้การใด ๆ ทั้งสิ้น ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวออกมาอาจใช้เป็นพยานอันเป็นปฏิปักษ์ต่อเขาได้ และเขามีสิทธิที่จะให้ทนายความอยู่กับเขา ทนายความจะเป็นทนายความที่ผู้ต้องห่าจ้างเอง หรือที่เจ้าหน้าที่ตำรวจแต่งตั้งก็ได้” ถ้าผู้ถูกจับกุมนั้นถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาชั้นเฟลโลนี เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องนำตัวผู้ต้องหามาที่ทำการของ magistrate โดยไม่ชักช้า ซึ่ง magistrate จะเป็นผู้ไต่สวนการกระทำความผิดเบื้องต้น (preliminary examination) การไต่สวนนี้จะเป็นการไต่สวนโดยเปิดเผยและไม่มีพิธีรีตองมากนักวัตถุประสงค์ของการไต่สวนก็เพื่อจะดูว่าได้มีการกระทำความผิดขึ้นหรือไม่ และมีเหตุอันควรเชื่อหรือไม่ว่าจำเลยน่าจะเป็นผู้กระทำความผิด การที่ต้องมีการไต่สวนเช่นนี้ก็เพื่อป้องกันมิให้มีการกล่าวหาว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้กระทำความผิดที่ร้ายแรงอันปราศจากมูลความจริง ซึ่งจะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเสียชื่อเสียง และต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการแก้ข้อกล่าวหา

สำหรับความผิดชั้นไม่ร้ายแรง (misdemeanor) มลรัฐส่วนมากไม่ได้กำหนดให้มีการไต่สวนเบื้องต้น อัยการอาจฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลโดยตรง

เมื่อ magistrate เห็นว่าผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดไม่น่าจะเป็นผู้กระทำความผิด ก็จะสั่งให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาไป แต่ถ้าหากเห็นว่าเขาน่าจะเป็นผู้กระทำความผิดดังที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกล่าวหา ก็จะสั่งให้ควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ และจะสั่งให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาเป็นอิสระชั่วคราวเมื่อผู้ต้องหาวางเงินประกันตามที่ magistrate กำหนด

(1) Miranda v. Arizona 334 U.S. 439 (1966)

แนวความคิดในการปล่อยจำเลยไปอิสระชั่วคราวนั้นตั้งอยู่บนรากฐานที่ว่า จำเลยในคดีอาญานั้นต้องสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์เสมอ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง การปล่อยจำเลยไปชั่วคราวย่อมทำให้จำเลยมีโอกาสที่จะเตรียมเพื่อต่อสู้คดี ในขณะที่เดียวกันยังเป็นการป้องกันมิให้เกิดความลำบากในการครองชีพ นอกจากนี้ยังเป็นการทำให้จำเลยไม่ต้องรับโทษก่อนมีคำพิพากษา

แต่มีผู้เห็นว่าการปล่อยให้ผู้ต้องหาเป็นอิสระชั่วคราวนั้นอาจก่อให้เกิดผลเสียหลายประการก็คือ ผู้ต้องหาอาจหลบหนีไปได้ หรือมีฉะนั้นก็อาจทำให้ผู้ต้องหามีโอกาสข่มขู่พยานได้

การกำหนดเงินประกันเพื่อปล่อยจำเลยชั่วคราวนี้ก็เพื่อเป็นการประนีประนอมความคิดเห็นที่แย้งกันตั้งได้กล่าวมาข้างต้น เป็นการข่มขู่จำเลยว่าถ้าจำเลยหลบหนีไป เงินประกันก็จะถูกยึด ในบทบัญญัติเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับที่ 8 กำหนดห้ามมิให้มีการกำหนดเงินประกันสูงเกินไป ซึ่งหมายความว่าจำนวนเงินประกันจะต้องมีจำนวนสูงเพียงพอเท่าที่คิดว่าจำเลยจะไม่หลบหนี และจะมาศาลเมื่อศาลพิจารณาคดีของจำเลย แต่การกำหนดให้ปล่อยจำเลยไปชั่วคราวโดยมีหลักประกันซึ่งเป็นเงินสดก็ดี พันธบัตรก็ดี มักจะถูกโจมตีว่าเป็นการทำให้คนยากจนเสียเปรียบอย่างชัดเจน

คำฟ้อง

โดยทั่วไปคดีอาญาเริ่มด้วยการยื่นคำฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ สำหรับความผิดชั้น misdemeanor คำฟ้องของความผิดในระดับนี้เรียกว่า complaint ซึ่งจะบรรยายถึงการกระทำของจำเลยที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นความผิด

สำหรับความผิดระดับชั้นเฟลโลนีนั้น ตามคอมมอนลอว์ การจะนำผู้ต้องหามาฟ้องยังศาลได้นั้น อัยการจะต้องเสนอร่างคำฟ้อง ที่เรียกว่า Bill of Indictment ต่อคณะลูกขุนใหญ่ (grand jury) คณะลูกขุนใหญ่นี้ประกอบด้วยคนอย่างน้อย 12 คนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 23 คน ซึ่งคัดเลือกจากจังหวัดที่ความผิดนั้นเกิดขึ้น การที่จะฟ้องผู้ใดต่อศาลได้ คณะลูกขุนจะต้องมีคะแนนเสียง 12 เสียงให้ฟ้องได้

ตามประเพณีการพิจารณาร่างคำฟ้องของอัยการเป็นการพิจารณาลับ ทั้งนี้ ก็เพราะเกรงว่าการกล่าวหาจำเลยอาจไม่มีมูลเลย ย่อมไม่เป็นธรรมอย่างยิ่งที่จะเผยแพร่การพิจารณาของคณะลูกขุนใหญ่ อัยการจะเป็นผู้นำพยานหลักฐานเสนอต่อคณะลูกขุนใหญ่ฝ่ายเดียว โดยจำเลยไม่มีสิทธิเสนอพยานหลักฐานของตนเอง เว้นแต่คณะลูกขุนใหญ่จะอนุญาต ในชั้น

พิจารณาของคณะลูกขุนใหญ่นี้ จำเลยไม่มีสิทธิที่จะรับการช่วยเหลือจากทนายความอันเป็นการแสดงให้เห็นว่าการพิจารณาของคณะลูกขุนใหญ่มีใช้กระบวนการพิจารณาของศาลยุติธรรม คณะลูกขุนใหญ่เป็นแต่องค์กรที่ทำการไต่สวนเท่านั้น

ถ้าหากบุคคลในคณะลูกขุนใหญ่ตั้งแต่ 12 คนขึ้นไปเชื่อว่าจากพยานหลักฐานที่นำมาเสนอจะทำให้จำเลยถูกลงโทษตามที่กล่าวหา คณะลูกขุนใหญ่จะรับรองร่างคำฟ้องของอัยการว่าเป็นคำฟ้องที่แท้จริง (true bill) และนำไปยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจ

คำฟ้องอีกชนิดหนึ่งเรียกว่า Information คำฟ้องชนิดนี้อัยการผู้ฟ้องคดีเป็นผู้เขียนขึ้นในนามของมลรัฐ ตามคอมมอนลอว์ Information ใช้เฉพาะสำหรับความผิดมิสดีมีเนอร์ ปัจจุบันนี้นิยมใช้ Information ฟ้องคดีอาญาชั้นเฟลโลนีแทนการกล่าวหาต่อคณะลูกขุนใหญ่ ถึงแม้บางมลรัฐและศาลรัฐบาลกลางยังคงบังคับให้กล่าวหาความผิดต่อคณะลูกขุนใหญ่ก็ตาม

เมื่อได้ฟ้องต่อศาลโดย Information หรือ indictment ก็ตาม จำเลยจะถูกนำตัวมาศาลเพื่อพิจารณาคดี ผู้พิพากษาจะอ่านคำฟ้องให้จำเลยฟังโดยเปิดเผยในศาล และผู้พิพากษาจะเป็นผู้ถามจำเลยว่าจะยอมรับผิดตามฟ้องหรือจะปฏิเสธข้อกล่าวหาในคำฟ้องด้วยวาจา ตามปกติจำเลยมีสิทธิยอมรับผิดตามฟ้องหรือจะปฏิเสธข้อกล่าวหาในฟ้องโดยตรงก็ได้ แต่สำหรับการพิจารณาคดีในสหรัฐอเมริกา จำเลยยังมีโอกาสที่จะยอมรับผิดในความผิดที่ร้ายแรงน้อยกว่าที่ถูกกล่าวหาในฟ้อง หรือจำเลยจะให้การ “Nolo contendere” การให้การชนิดนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับการให้การยอมรับผิดตามฟ้อง ซึ่งศาลอาจพิจารณาลงโทษจำเลยเหมือนกับการที่จำเลยให้การยอมรับผิดในคดีทั่วไป แต่การให้การในกรณีเช่นนี้ไม่อาจถือได้ว่าจำเลยยอมรับผิดในทางอาญาตามฟ้อง และไม่อาจถือได้ว่าเป็นการยอมรับผิดในทางแพ่งที่จำเลยอาจถูกฟ้องเรียกค่าสินไหมในภายหลัง จำเลยในคดีอาญาส่วนใหญ่ที่จำเลยให้การรับสารภาพผิดในความผิดที่ร้ายแรงน้อยกว่าเพื่อแลกกับการที่อัยการเสนอให้ศาลลดโทษจำเลยฐานกรณุปราณี ถ้าหากจำเลยให้การต่อสู้คดี โจทก์และจำเลยก็ต้องเตรียมตัวเพื่อการพิจารณาคดีของศาล

การพิจารณาคดีอาญาจะต้องทำต่อหน้าผู้พิพากษาและคณะลูกขุน ในบางมลรัฐ จำเลยอาจขอยกเว้นไม่ต้องให้การให้มีการพิจารณาโดยลูกขุน การพิจารณาคดีอาญาไม่เพียงแต่จะต้องกระทำโดยเปิดเผยเท่านั้น สื่อมวลชนต่างๆ ยังอาจวิพากษ์วิจารณ์การพิจารณาคดีอาญาได้ การที่นำคดีมาเปิดเผยเช่นนี้ทำให้มีความเชื่อว่า การพิจารณาคดีจะเป็นไปด้วยความ

ยุติธรรม แต่บางครั้งการเสนอข่าวโดยลำเอียงของสื่อมวลชนอาจมีผลอย่างมากต่อการพิจารณาคดี

การพิจารณาคดีอาญาก็ไม่แตกต่างกับการพิจารณาคดีแพ่งเท่าใดนัก จำเลยมีสิทธิที่จะอ้างตนเองเป็นพยานและให้การได้เช่นเดียวกับพยานอื่น ๆ แต่จำเลยไม่อาจถูกบังคับให้อ้างตนเองเป็นพยาน ทั้งนี้เป็นข้อห้ามตามบทบัญญัติเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับที่ 5 และการที่จำเลยไม่ยอมให้การนั้นจะนำมาเป็นข้อสันนิษฐานอันเป็นผลร้ายแก่จำเลยไม่ได้ และฝ่ายอัยการจะวิพากษ์วิจารณ์การที่จำเลยไม่ยอมให้การไม่ได้ ในการพิจารณาคดีนั้นโจทก์เป็นผู้เสนอพยานหลักฐานเข้าสืบก่อน และฝ่ายจำเลยจึงนำพยานหลักฐานของตนเข้าสืบภายหลัง เมื่อสืบพยานของทั้งสองฝ่ายเสร็จแล้ว ศาลจะส่งลูกขุนให้วินิจฉัยคดีนี้ คือ ลูกขุนจะต้องให้จำเลยพ้นผิด เว้นแต่ลูกขุนเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดจริง คำชี้ขาดตัดสินของลูกขุนจะต้องเป็นไปโดยเอกฉันท์ เมื่อลูกขุนชี้ขาดแล้วศาลจะพิพากษาคดี และถ้าเป็นคดีที่จำเลยกระทำความผิดจริง ศาลก็จะกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยตามความร้ายแรงของความผิด แต่จะต้องไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งโทษสำหรับความผิดในคดีอาญานั้นได้แก่ โทษปรับ โทษจำคุก และโทษประหารชีวิต⁽¹⁾

ถ้าหากศาลอุทธรณ์เห็นตรงข้ามกับศาลชั้นต้นก็จะกลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้น และให้พิจารณาคดีนั้นใหม่ แต่ถ้าหากลูกขุนปล่อยให้จำเลยพ้นผิดในศาลชั้นต้น ฝ่ายอัยการจะไม่อุทธรณ์คดีนั้นเพื่อขอให้ศาลลงโทษจำเลยเพราะจะเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญที่ห้ามมิให้มีการลงโทษซ้ำสำหรับการกระทำความผิดครั้งเดียว ปัจจุบันนี้บางมลรัฐได้กำหนดให้จ่ายค่าเสียหายทดแทนให้จำเลย ถ้าหากปรากฏในภายหลังว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดจริงตามฟ้อง

กล่าวโดยสรุป คดีอาญาส่วนใหญ่มักจะเสร็จสิ้นในชั้นการไต่สวนเบื้องต้น เมื่อปรากฏจากพยานหลักฐานว่าจำเลยไม่ใช่ผู้กระทำ magistrate ก็จะสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยไป ส่วนในชั้นพิจารณานั้นถ้าจำเลยให้การรับผิดตามฟ้องก็ไม่จำเป็นต้องมีการพิจารณาเช่นเดียวกัน

(1) โทษประหารชีวิตเคยถูกยกเลิกไปโดยศาลสูงสหรัฐมาครั้งหนึ่งแล้ว, ดู *Furman v. Georgia* 408 U.S. 238 (1972)